

Afrikaans Huistaal **Grondslagfase**

Lees en Kyk

Inleiding: Lees

- Geletterdheid, word vanuit 'n Suid-Afrikaanse konteks oorweeg.
- Tale verskil in terme van die samestelling en gebruik van klanke, letterkombinasies en volgorde.
- Vroeë taalontwikkeling is gewortel in die interaksie met ouers, familie, versorgers en maats.
- Navorsing toon beduidende selfstandigheids- en emosionele verskille tussen leerders wat op informele en formele wyses aan taal blootgestel is, of nie.

Wat is lees?

Visuele ontwikkeling
(herkenning en
diskriminasie)

Linguistiese
ontwikkeling:
Spraakbegrip

Wat is lees?

Die ontwikkeling van leesvaardighede is 'n aangeleerde vaardigheid:

'n Leerder moet sekere basiese vaardighede kan bemeester voordat die formele leesproses in aanvang kan neem.

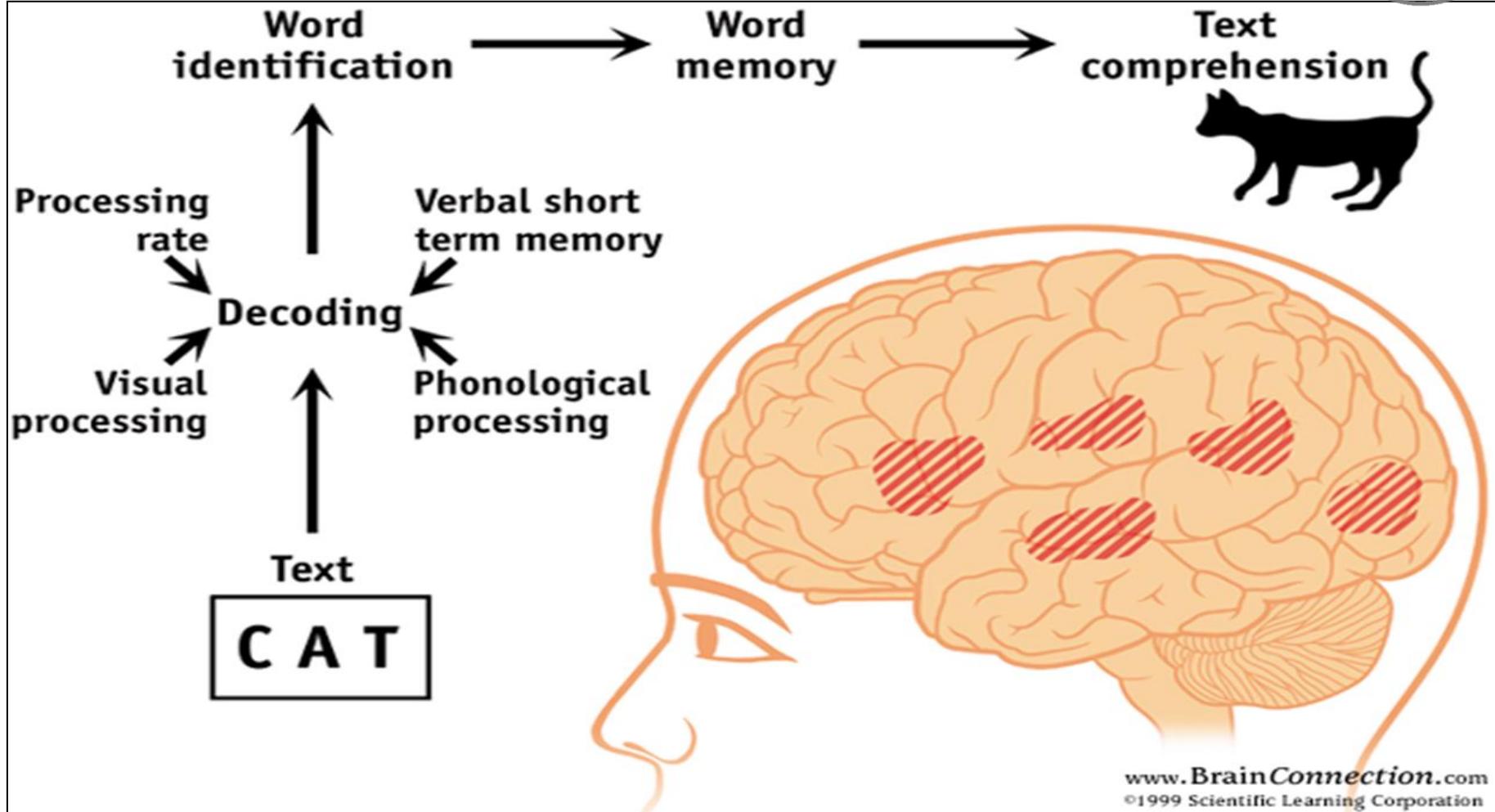
Lees bestaan uit 'n verskeidenheid fasette:

- Linguistieke prosesse
- Kommunikasievaardighede
- Begripslees
- Kognitiewe prosesse wat konsentrasie vereis
- Sosiale prosesse
- Konstante motiveringsmetodes
- Meganiese prosesse (woord-en-letterherkenning)

Wat is lees?

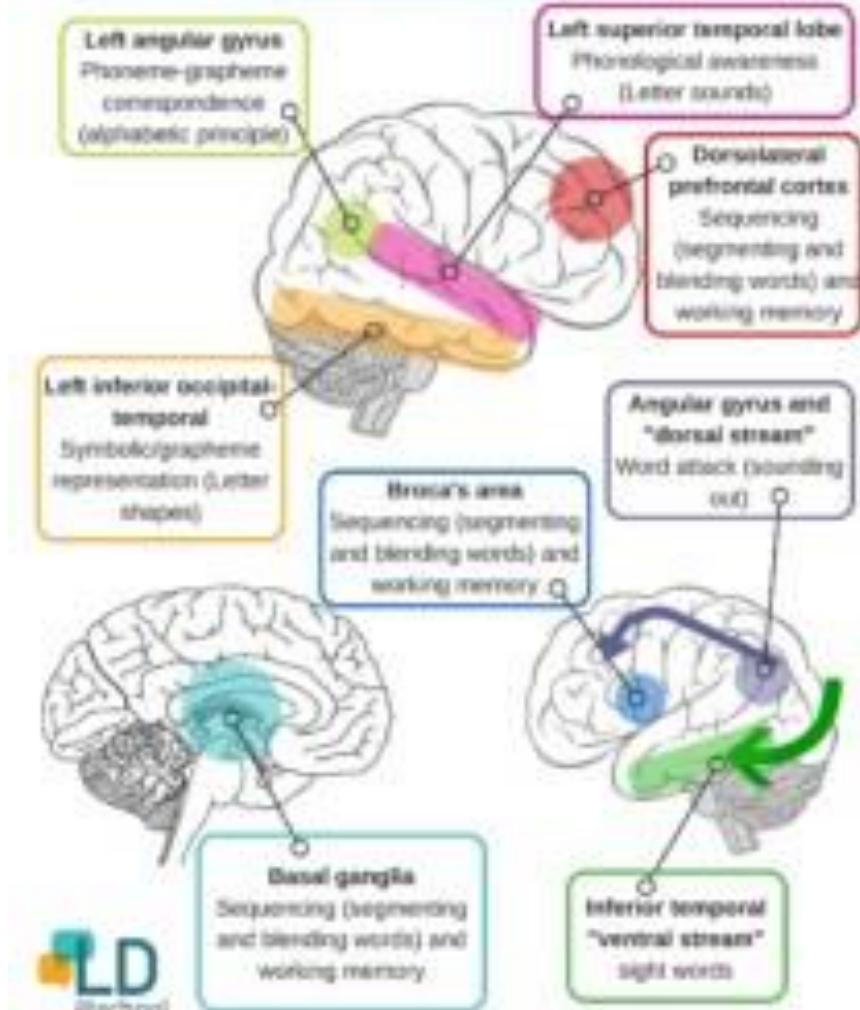
Wat is lees?

Wat is lees?

• TEACHING THE BRAIN TO READ •

BRAIN AREAS AND READING SKILLS

Verskillende fases van leesontwikkeling

Oogbewegings

Leesspoed

Dekoderingsvaardighede

Prente/Simbool

Fonologies

Ortografies

Lees om te leer

Die fokus verskuif nou na woordeskat, vlotheid, toenemende leesspoed en begripsvaardighede.

Verskillende fases van leesontwikkeling: Lees om te leer

Woordeskat

Vlotheid

Toenemende
leesspoed

Begrips-
vaardighede

Om te leer lees is soos om 'n vuur aan te steek. Elke lettergreep wat uitgespreek word, is soos 'n vonk!"

Victor Hugo.

Fases van leesontwikkeling

Ouderdoms Groepes:	Fases:	Vaardighede:	
0 tot Graad 1	Ontluikende Geletterdheid (Bewussmaking van Lees)	Kry beheer oor mondelinge taal. Steun swaar op prente in teks. Gee voor om te lees. Herken rym. Ontwikkel linguistiese vaardighede, kognitiewe denke, motoriese vaardighede, asook konsentrasie.	Herken letters van die alfabet. Eksperimenteer met letters en klanke. Maak assosiasies tussen klanke en letters. Toon begrip dat woorde saamgestel word uit individuele klanke. Luister na stories en neem deel aan besprekings. Besef dat woorde betekenis dra. Vroeë woordherkenning, identifisering van logo's /opskrifte en name.
	Dekodering	Bewustheid van klank- en letterverwantskappe, fonetiek word baie belangrik. Fokus op gedrukte simbole. Waagmoed om lees "kodes" te breek	

Fases van leesontwikkeling

Ouderdoms Groep	Fases:	Vaardighede:
Graad 1 tot Graad 3	Bevestiging en vlotheid	<p>Ontwikkel vlotheid en vloeiendheid in lees.</p> <p>Herken patronen in woorde.</p> <p>Gee aandag aan begrip en betekenis.</p> <p>Fonemiese kennis stel leerders in staat om woorde maklik te herken.</p> <p>Gebruik kontekstuele leidrade om woorde te dekodeer.</p> <p>Beweeg weg van die klank van elke individuele woord.</p> <p>Fokus op die spelling en betekenis van woorde.</p>

Fases van leesontwikkeling

Ouderdoms Groepe:::	Fases:	Vaardighede:
Sekondere en vroeë gevorderde opleiding	Veelvoudige uitkyke en standpunte	Analiseer gelese teks. Kritiese reaksie op teks. Konfrontasie met verskeie feite en konsepte. Begrip vanuit verskeie standpunte.
Later as gevorderde opleiding	'n Wêreldse uitkyk en standpunte	Ontwikkel "gesuiwerde" standpunte aangaande die wêreld deur middel van lees. Beweeg weg van 'n konkrete leesvlak tot 'n meer abstrakte leesvlak. Bewuswording van verskeie kritiese evaluasies sodat eie persoonlike standpunte gevorm kan word.

Fases van leesontwikkeling

Vyf - ses jaar

Vier - sewe jaar

Vyf tot sewe jaar

Basiese grammaticale taalreëls

Ontwikkeling: klank en uitspraak (verwantskap met letters en simbole)

Klanke, Lees Spelling

Visuele stelsels ontwikkel.

Individuele identifiserings-strategieë.

Gesofistikeerde spraakroetines - begrip van geskreve woord.

Gereed vir Lees

Fases van leesontwikkeling

Bewuswording-, diskriminasie-, identifikasie,- pas- en sorterings-strategieë.

- Ouditiewe: persepsie, diskriminasie en geheue.
- Visuele: persepsie, diskriminasie en geheue.
- Voorgrond/agtergrond diskriminasie
- Rigting (op/af, linksregs, boonder)
- Luister- en spraakvaardighede.
- Herkenning van klanke in die omgewing/natuur, woorde, sinne.

Pre-Leser

SAOU
DIE VERANDERING IN ONDERWYS
THE CHANGE IN EDUCATION

Fases van leesontwikkeling

Gebruik prentjies om stories te vertel.

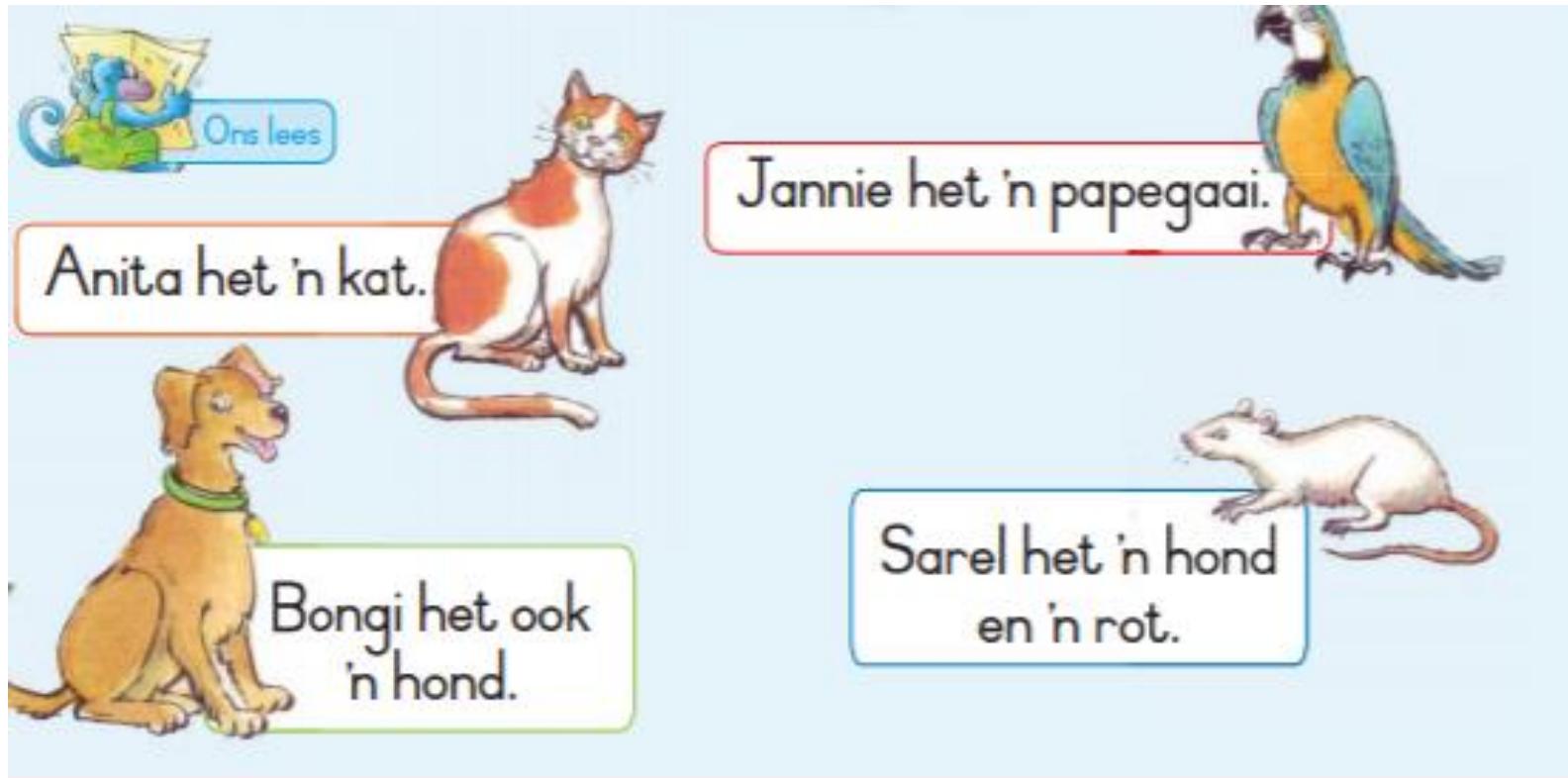

Ontluikende Leser

Fases van leesontwikkeling

Gebruik prentjies om stories te vertel.

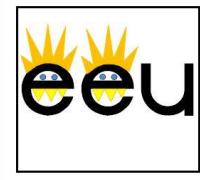
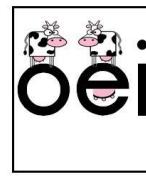
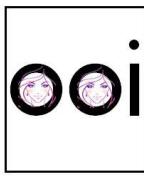
Ontluikende Leser

SAOU
DIE VERANDERING IN ONDERWYS
THE CHANGE IN EDUCATION

Fases van leesontwikkeling

Ken en herken sekere klanke (foneme) asook die letter wat deur elke klank verteenwoordig word.

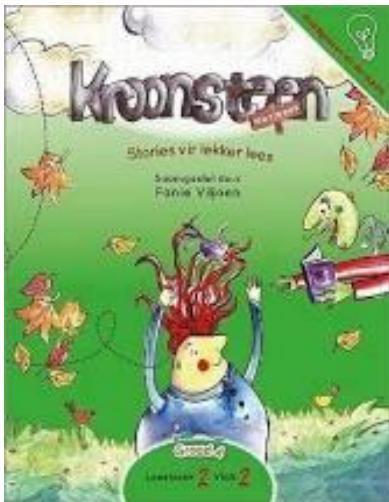

Is bewus daarvan dat geskrewe teks in Suid-Afrika van links na regs en van bo na onder geskied.

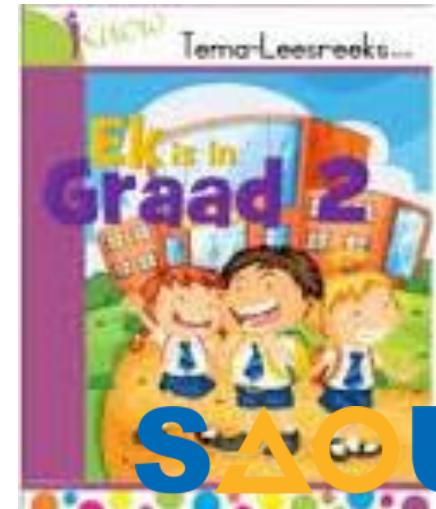
Leesrigting

Links na regs

Neem graag saam met klasmaats deel tydens 'n voorlesing van/uit 'n bekende boek.

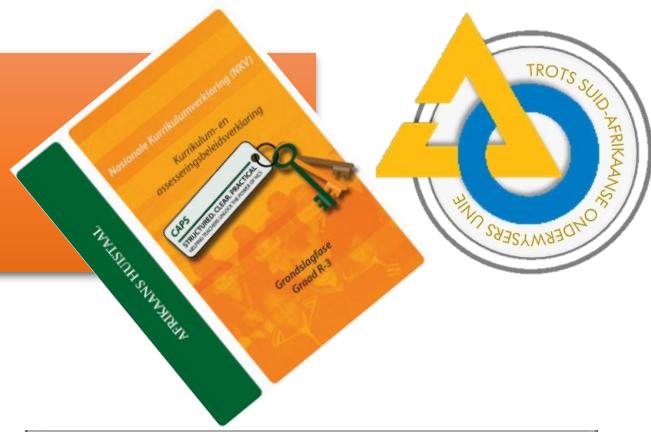
SAOU
DIE VERANDERING IN ONDERWYS
THE CHANGE IN EDUCATION

Ontluikende Leser

Vereistes vir ontluikende geletterdheid

Klanke

- Herken rymwoorde in bekende rympies en liedjies.
- Bewuswording dat woorde uit verskeie klanke saamgestel word bv s-a-k, sl-ee-p.
- Mondelinge gesprekke word gesegmenteer in individuele / aparte woorde.
- Groter en langer woorde word in korter lettergrepe opgebreek: pam-po-en-pit-te
- Ouditiewe en visuele herkenning van aanvangskonsonante en klinkers.

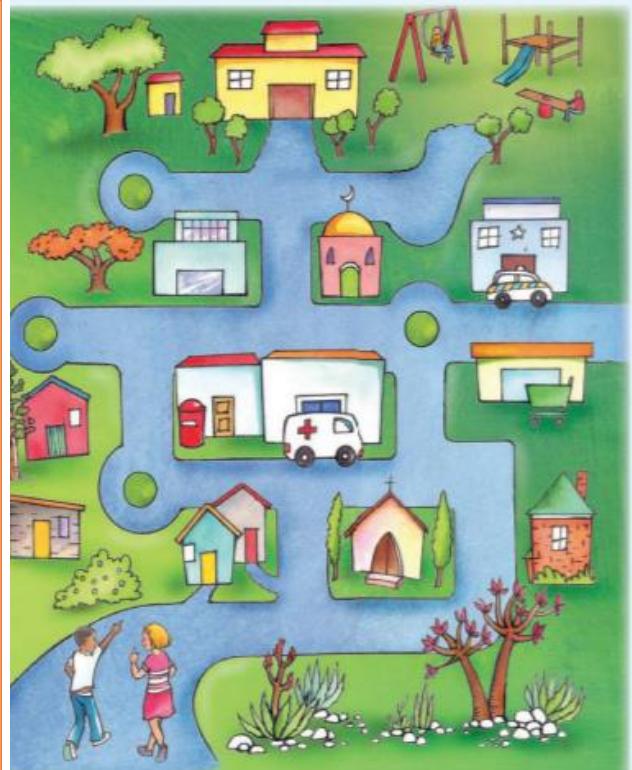

Oom Olifant,
Oom Olifant, jou reuse dier
Die mense lag vir hul plesier,
Want waar het jy al ooit gehoor
Van 'n stertjie van agter
en 'n stert van voor?

Vereistes vir ontluikende geletterdheid

Lees en Kyk

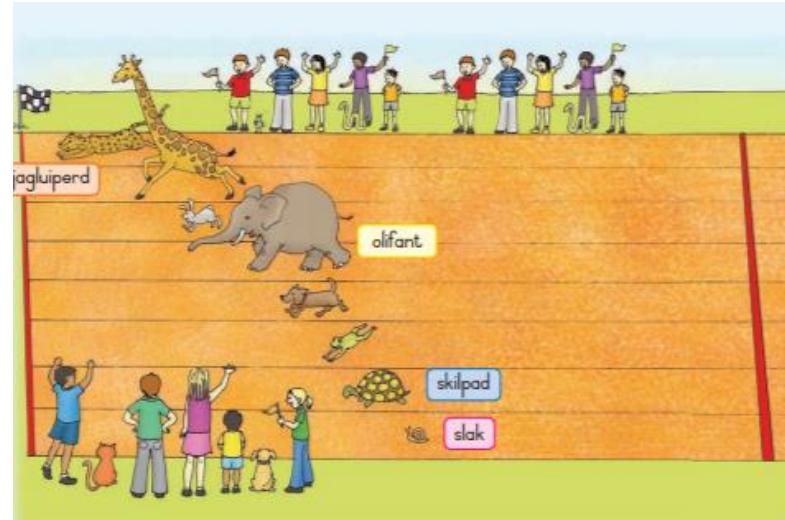
- Herken en wys na bekende voorwerpe in prente.
- Rangskik prente in korrekte orde om volgorde van gebeure aan te dui.
- Interpretier prente en maak eie gevoltrekkings en "lees" die prente as 'n storie.
- Vertolk dele van 'n storie/gediggiie of 'n liedjie.
- Hou boeke korrek vas, blaai korrek en hanteer boeke met respek.
- Gee voor om 'n storie te lees en gebruik 'n "leserstem"
- Herken eie naam, asook name van klasmaats, vriende en familie.
- Begin om "hoe frekwensie" woorde te lees wat in die klaskamer uitgestal is bv deur, wasbak, ens

Vereistes vir ontluikende geletterdheid

Gedeelde Lees

- “Lees” vergrote teks : Groot Boeke en Plakkate.
- Maak assosiasies en afleidings wat pas by eie persoonlike ervaringe.
- Beskryf en gee eie mening oor karakters in stories.
- Voorspel wat gaan gebeur na aanleiding van die prente of voorblad van storieboeke..
- Beantwoord vrae n.a.v. die gelese teks.
- Teken prente om die hoofkarakters en storielyn uit tebeeld

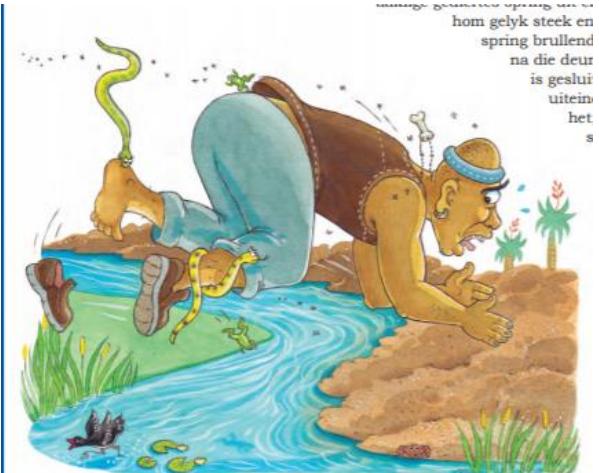
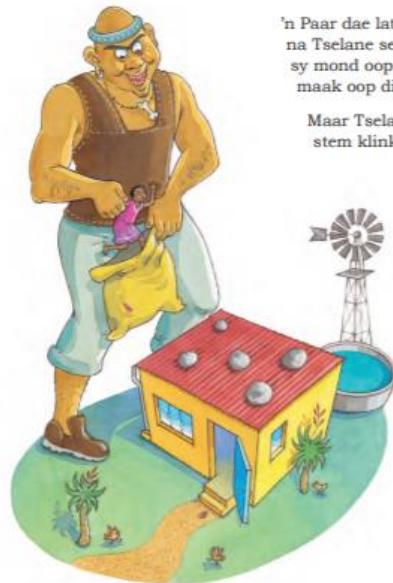

Vereistes vir ontluikende geletterdheid

Selfstandige Lees

- Lees prenteboeke.
- Blaai deur tydskrifte, spyskaarte, ens. en "lees" d.m.v. assosiasie en gevolgtrekking.

SAOU

DIE VERANDERING IN ONDERWYS
THE CHANGE IN EDUCATION

Ontluikende geletterdheid

Die vergrote teks moet duidelik sigbaar wees.

- Oorhoofse projektors,
- Data projektors en
- Interaktiewe borde

Die waarde van 'n juffrou se stem, persoonlike interaksie en intimiteit van 'n "matsessie" is belangrik

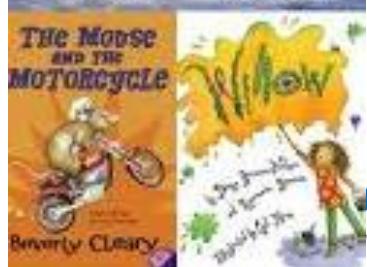
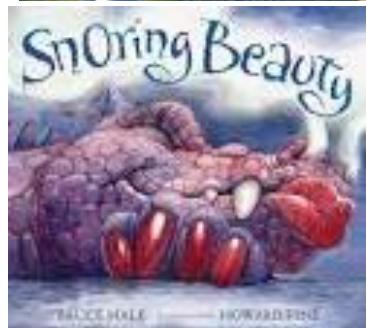
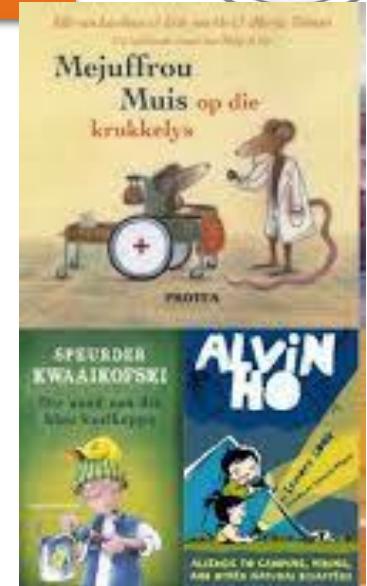

Ontluikende geletterdheid

- 'n Teks wat effens moeiliker is as die leesvlak van die oorgrote meerderheid van die klas.
- Lees die teks/storie hardop en duidelik.
- Moedig vrae en besprekings aan.

Verskeie tipes vergrote teks kan aangewend word.

- Groot Boeke
- DBO teks
- Liedjies, Rympies, Gediggsies
- Advertensies, uitnodigingskaartjies, ens.

Gedeelde lees

Ontluikende geletterdheid

Vergrote teks

- Stories
- Leerders se eie skryfwerk (klasleesboek),
- Tydskrifte en koerante
- Liedjies
- Gedigte
- Raaisels

Nie-Fiksie

- Advertensies, pamphlette, sporthelde,
ens.
- Resepte en eenvoudige handleidings.

Ontluikende geletterdheid

Klankleer en lettername (tas-sintuig)

Trek letters na op:

- Skuurpapier,
- Jellie,
- Skeerroom
- Sand

Vorm letters met jou voet of liggaam.

Skryf met die vinger in die lug, op die tafel, op arm, ens.

Ontluikende geletterdheid

Klasboek:

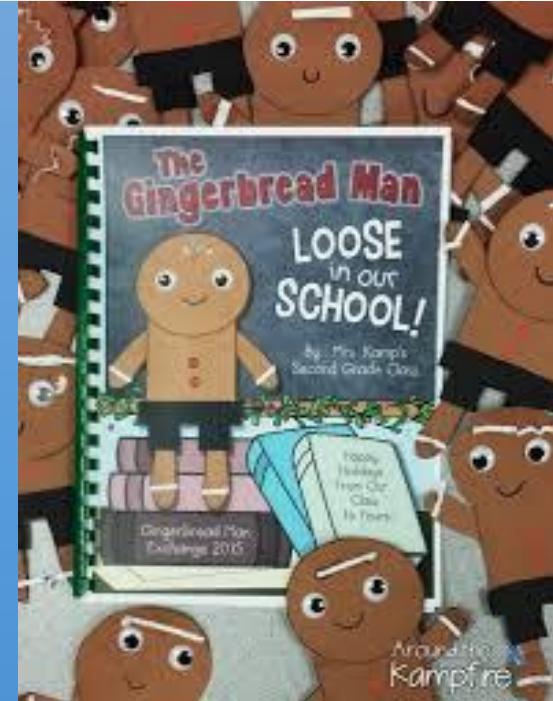
- Laat die leerders papbokse opsny. Plak dit in 'n boek onder die titel: "Wat eet ons vir ontbyt?"
- Skryf 'n storie neer soos wat kinders vertel met verskillende wendings en eindes

Legkaarte:

- Maak eie legkaarte deur prente op te sny

Maak prentboeke saam met leerders:

- Leerders kies eie temas
- Daaglikse geleenthede om hieraan te werk
- Ondersteun leerders om eie boek te redigeer en korrigeer.
- Deel boek met ander personeel, ouers, klasmaats

Ontluikende geletterdheid

Verjaarsdagboek:

- Gebruik 'n kalender en knip die maande van die jaar uit.
- Plak dit bo-aan 'n skoon bladsy. Elke leerder se foto word op 'n individuele bladsy geplak, met sy naam en geboortedatum daarby.
- Bind dit nou kronologies.
- Leerders sal dit geniet om te sien wie wanneer verjaar. So leer hulle toevallig die spelling van dae, maande, asook hulle maats se name.

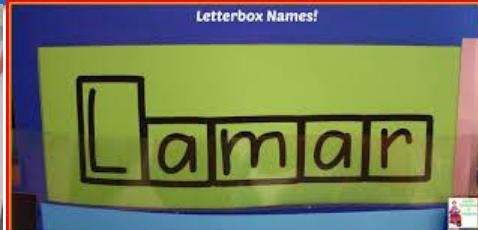

Lees van name:

Gebruik name om klanke en letters aan te leer.

Naamherkenningspeletjies

- Sorteer name n.a.v. eerste letter.
- Sorteer name na gelang van lengte
- Vind name wat met dieselfde letters begin.
- Tel letters in name en doen somme.

SAOU

DIE VERANDERING IN ONDERWYS
THE CHANGE IN EDUCATION

Ontluikende geletterdheid

Kinderrympies:

- Klanke,
- Woordbou en
- Sinsbou
- Klankrym,
- Woordrym
- Klank-en letterdiskriminasie
- Samesmelting van klanke
- Nuwe klank kombinasies
- Klank-en woordlettergrepe
- Manipulasie van foneme en posisie van foneme

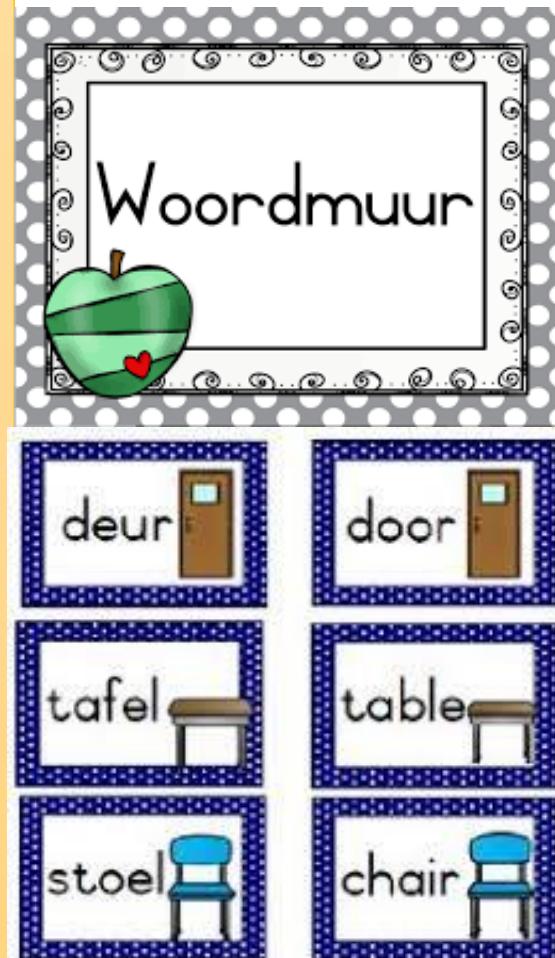
Ontluikende geletterdheid

“Woordmure”:

- Die **uitstalling** van woorde is 'n belangrike bousteen vir 'n gebalanseerde leesprogram.

Doel:

- Om 'n geselekteerde versameling simbole, woorde, name, sigwoorde en temaverwante woorde uit te stal.
- **Moet** op ouderdomsvlak en leesvaardighede wees.
- Klank- en alfabetkaarte - horisontaal
- Elke klank- en alfabetkaart het 'n prent (begrip en assosiasie)
- Die formaat en skrif moet duidelik wees
- Woordmuur moet aangepas word

SAOU

DIE VERANDERING IN ONDERSWYS
THE CHANGE IN EDUCATION

Ontluikende geletterdheid

Flitswoorde, Woordfamilies...

Graad 1

dit	
sit	
rit	
wit	
pit	
spit	

hap

kap

lap

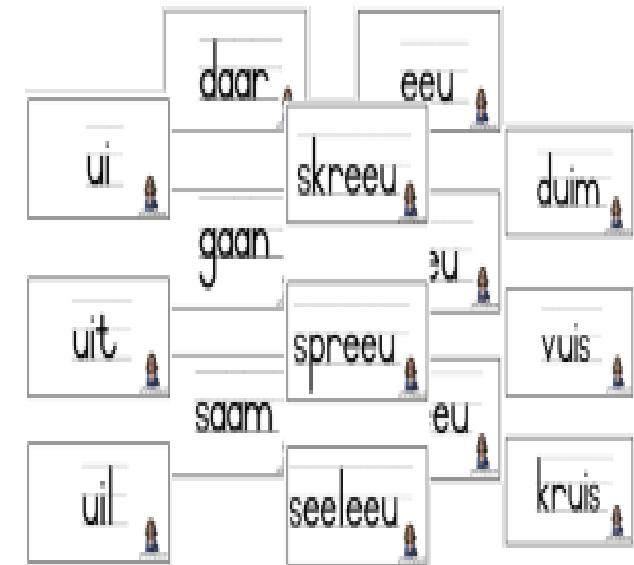
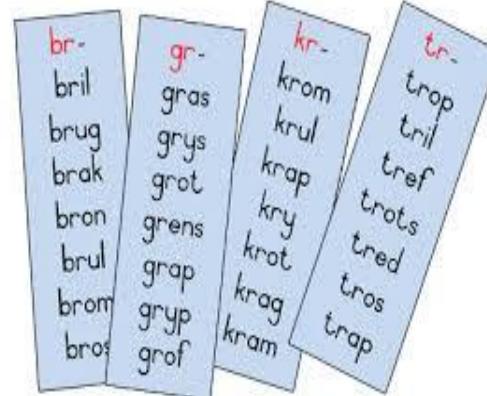
pap

sap

tap

Afrikaanse
dieregeluide
—Flitskaarte—

flitskaart.com

kwaak

snork

loei

Flitskaarte

SAOU

DIE VERANDERING IN ONDERWYS
THE CHANGE IN EDUCATION

Onderrig van ontluikende leesvaardighede:

- Fonemiese bewustheid en verwantskappe
- Omgewingsgedruk
- Onderrig van ontluikende skryfvaardighede

Die rationaal agter taalvaardighede

- Die leser of luisteraar gebruik verskeie vaardighede as **leidrade** om betekenis te maak van wat van hulle verwag word.
- Deur middel van voorspellings, kontrolering en kruis-kontrolering van **auditiewe, visuele en sensoriese tekse** word leerders die geleentheid gebied om inligting korrek te interpreteer.
- **Lees is geensins 'n passiewe proses nie.** Dit sluit navorsing, probleemoplossing en *aktiewe voorspellings in*, asook die vermoë om vooraf en nuutgevonde kennis, asook persoonlik ervarings te kombineer en as **HERWONNE TAAL** te gebruik.
- **Leesbegrip** moet die primêre uitgangspunt van taalonderrig wees.

Segmentasie

Segmentasie beteken om die oorspronklike klanke wat in elk woorde gehoor word, te tel

sluit

Die woorde bestaan uit vier foneme.

S-l-ui-t

Om te kan spel, moet dit duidelik gestel word dat foneme gekies word en saam gegroepeer word om sodoende 'n woorde te vorm. Die verskillende segmente/dele kan getel word.

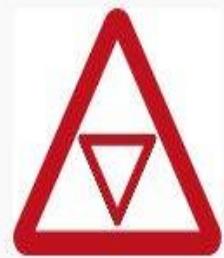
Padtekens en verkeerstekens

Traffic Signals ahead

STOP ahead

Give Way ahead

General Warning (this sign may include an additional information plate below it)

Roundabout ahead

Tunnel ahead

Voorstelle vir ontluikende lees per graadgroepe

Grade R en 1 (Vorms en kleur)

sirkel

driehoek

Byskrifte

- Pas
- Sortering
- Afparing
- Woordeskat

‘n Geel driehoek.

Die groot rooi pyl wys afwaarts..

Gr 2 en 3 Verjaarsdae

Woordeskat

- Skryfraamwerk
- Sigwoorde
- Hoë frekwensie-woorde
- Leestekens

Sinsbou

- Tyd (hede, verlede, toekomende)
- Woordsoorte
- Begripslees
- Refleksie

Tydsindeling per vak/afdeling

GRAAD 3 HUISTAAL

Luister en Praat	15 minute per dag vir 4 dae	1 uur
Lees en Klanke	Klanke: 15 minute per dag vir 5 dae (1 uur 15 minute) Gedeelde lees/skryf: 15 minute per dag vir 5 dae (1 uur 15 minute) Groepsbegeleide lees: 30 mimute per dag (2 groepe elk vir 15 minute) vir 5 dae (2 uur 30 minute)	5 uur
Handskrif	15 minute per dag vir 4 dae	1 uur
Skryfwerk	20 minute per dag vir 3dae	1 uur
	Totaal per week	8 uur

Vyf komponente van Lees:

1. Klankbewustheid
2. Woordherkennung:
Sigwoorde en Klanke
3. Begrip
4. Woordeskat
5. Vlotheid

EXPAND VOCABULARY
I know, find, and use interesting words.

COMPREHENSION
I understand what I read.

accuracy
I can read the words.

fluency
I can read accurately, with expression, and understand what I read

Klankbewustheid

- Die eerste fase van **klankbewustheid** / klankdekodering van **geskrewe teks vind mondeling plaas** – isolering van verskillende klanke
- Die tweede fase is die **klank-en letternaam verwantskappe** (bv. ‘t’, ‘o’, ‘br’, ‘ng’) en dan die **samevoeging van letters om woorde te vorm** (bv. ‘weg’, ‘klomp’) (**phonics en woordbou**).
- **Derdens moet leerders begrip van ’n woord toon** : bv. saal: Die skool het ’n saal. Ek saal die perd op. Die fiets se saal is hard. (**kontekstuele begrip**)
- **Vierdens moet die woorde so gereeld moontlik gesien/gelees word**, sodat “outomatiese lees” plaasvind.
- **Laastens moet die leerder oor die vermoë beskik om gemaklik, met die nodige begrip asook met toenemende leesspoed en genot - woorde, sinne, paragrawe en kort stories in sy/haar Huistaal te kan lees.**

Lees om meer te leer!

2. Woordherkenning

- In Afrikaans is daar heelwat woorde waarvan die uitspraak/klank verskil óf baie ooreenstem. Dit is gevvolglik moeilik om hulle te dekodeer.
- Kinders moet baie blootgestel word aan en ingeoefen word met “Kyk en Sê Woorde”
- Gebruik hoë frekwensie woorde gereeld in tekste van rympies, liedjies, sinne en stories.
- Hoe meer kinders in hulle Moedertaal lees, hoe makliker is lees in die addisionele tale. Skep die gevoel van “Ek **KAN** enigiets lees!”

wei/wy

brei/bry

dink-dunk

vier/fier

baie/kraaie

brood/groot

grys/gruis

lang-lank

warm-darem

SAOU

DIE VERANDERING IN ONDERWYS
THE CHANGE IN EDUCATION

3. Leesbegrip

Soms word daar gedink dat 'n leerder kan "lees". Dit lei tot "Eggo-Lees" (In Engels noem ons dit "barking at print") waartydens leerders woorde lees en sê (nadoen) **sonder enige ware begrip.**

- Bogenoemde tipe leerders **benodig woordeskat en taalvaardighede** om te verstaan wat, waaroor en waarom die spesifieke teks gelees word.
- Strategieë soos die gebruik van "**woordmure**", **leeshoekies** en **persoonlike woordeboekies** in die klaskamer, dra by tot 'n **taalryke omgewing**.
- Muurkaarte, flitskaarte, leesboeke, fiksie sowel as nie-fiksie materiaal, tydskrifte, handleidings (Lego), resepte, strokiesverhale, CD's en DVD omslae, e-posse, sms'e, ens., sal leerlinge op 'n natuurlike manier stimuleer.
- Die gebruik van **relevante en hedendaagse leesmateriaal** sal die natuurlike leesproses dus aanwakker, omdat dit in konteks gelees word.

Maniere om leesbegrip te verbeter

- Motiveer leerlinge deur aan te sluit by kennis wat hul reeds het.
- Lees hardop vir leerders.
- Leer, wys en ondersteun leerders om leidrade en illustrasies te gebruik.
- Ontwikkel dekoderingsvaardighede (Woord-aanpak-tegnieke)
- Ontwikkel vlotheid deur leesspoed, intonasie, leestekens en dramatisering te gebruik vir beter leesbegrip .
- Uitbreiding van kontekstuele woordeskat, bv. sigwoorde en hoë frekwensie woorde.
- Ontwikkel en motiveer leerders se vermoë om analities te dink.
- Om verskeie vrae en situasies te evalueer en dit dan korrek te interpreteer.
- Lei hulle onbewustelik na hoër-orde denkvrae.

4. Woordeskat

Hoe leer ons woordeskat aan?

- Lees gereeld vir die leerlinge (stories, opdragte, gediggies, liedjies, ens).
- Lees hardop en let op uitspraak en intonasie.
- Tydens gedeelde lees en groepsbegeleide lees word nuwe woorde, “probleemwoorde” en sigwoorde binne konteks gebruik, asook verduidelik.
- Neem die tema, ontwikkelingsvlakke, ouderdomme, omgewing, asook die tyd van die jaar in ag.

4. Woordeskat

Verduidelik en demonstreer die verskillende betekenisse van woorde:

BY: **By** die huis. Die **by** vlieg. Ek sal dit **bywoon**. **Byvoorbeeld**, **Bystaan**. **Byna**

by

by

LEES: Ek **lees**'n boek. Die skoen word gemaak op 'n **lees**.

lees

lees

Leerders moet woorde mondelings gebruik voordat hulle dit in skriftelike werk kan toepas. Woorde word uitgestal teen die "klank/woordmuur:" Gee eers nuwe woorde vir huiswerk nadat dit behandel is. Hersien en "herwin" woorde in daaglikse klasaktiwiteite. Moedig leerders aan om hul persoonlike woordeboekie te gebruik.

Die “Vyf-Vinger” strategie

Duim: Los die woord waarmee jy sukkel uit en lees tot aan die einde van die sin.

Eerste Vinger (Wysvinger): Kyk na die prentjies en probeer om die woord te sê.

Tweede Vinger (Middelvinger): Vra jouself af of daar dele van die woord is wat jy herken of verstaan.

Derde Vinger (Ringvinger): Klank die woord uit (dekoderingstrategieë).

Pinkie: Vra jou onderwyser om te help.

Vlotheid: Wenke

- Leerders lees 'n spesifieke teks meer as een keer.
- Moedig leerders aan en beklemtoon dat leesvlotheid deur oefening bereik word – Lees is lekker!
- Maak seker daar is 'n verskeidenheid leesmateriale beskikbaar - iets vir almal se belangstelling.
- Moedig selfstandige lees aan.
- Verduidelik die waarde van stillees.
- Probeer 'n "leesteafer" een keer per kwartaal.
- Doen 'n klankopname terwyl 'n leerder lees. Speel dit dan terug en laat die leerder die geskrewe teks volg terwyl hy/sy na die klankopname luister.
- Gee leerders die geleentheid om hul eie klankopname te maak. Self-evaluering vind dan plaas. Dit is ook 'n ideale ouer-kind projek (veral met moderne tegnologie).
- Lees vir maats, ouers en leesmeesters.

"Lees jy vir my, dan lees ek vir jou".

Definisie van Gedeelde Lees

- Gedeelde Lees is 'n interaktiewe leeservaring wat plaasvind wanneer leerders spontaan deelneem tydens die lees van 'n boek of vergrote teks met die nodige hulp en ondersteuning vanaf die onderwyser.
- Die doelbewuste demonstrasie en leiding ten opsigte van bekwame lesers , wat beskik oor die nodige lees-en begripsvaardighede asook leesspoed en stemgebruik, word deurgaans gedemonstreer.

Voordele van Gedeelde Lees

- Dit skep geleenthede vir leerders om leesmateriaal te ervaar en te geniet wat hulle andersins nie self sou kon lees nie.
- Leerders neem deel, doen na en dramatiseer die teks asof hulle lees. Dit skep die gevoel van **geborgenheid en sekuriteit**.
- Leerders **voel nie geïntimideer deur moeliker** woorde of lang sinne of paragrawe nie.
- Geleenthede vir herhaling word geskep en sodoende word **sigwoorde ingeskarp**.
- Geleenthede vir onervare en nuwe lesers om die **verwantskappe** tussen die mondelinge en geskrewe (ouditief en visueel) te identifiseer, word informeel geskep.
- Dit help lesers om te fokus op die **wat**, die **waar** en die **wyse** waarop hulle moet reageer tydens die leesproses.

Voordele van Gedeelde Lees

- **Die wete dat woorde betekenis en kennis oordra.**
- Dit skep die geleentheid vir leerders om **relevante konnotasies** te maak tussen hul vooraf- en agtergrondkennis én die nuwe inligting of woorde.
- Dit help met die ontwikkeling van die **korrekte leesrigting**: Links na regs, bo na onder en middellynkruising (oorgang van een reël na die volgende).
- Lees met **begrip**.
- **Lees om te leer** en nie meer net..... Leer om te lees nie.

Metodologie/Metode: Vooraf Lees

Vooraf-lees: Deur die onderwyser

- Wys die **voorblad van die Groot Boek**.
- Na gelang van die voorblad, moet leerlinge **gepaste voorspellings** maak rakende die inhoud en storielyn.
- Onderwyser **lees die titel en brei uit** oor die outeur/skrywer, illustreerder, ISBN nommer, drukkers, ens.
- Die leerders lees die titel.
- **Blaai deur die boek** en vertel kortlik die storie **in jou eie woorde** en wys na die regte woorde en prente. Gebruik die **WDVS** model (**Wys, Dramatiseer, verduidelik en gebruik in Sinsverband**. In Engels word daar verwys na **PATS**
- **Onderwyser lees** die titel, titelblad, inhoudsopgawe en kyk noukeurig na die illustrasies en verduidelik nuwe woordeskat.

Metodologie/Metode: Eerste Lees

Doel:

- Om te verseker dat leerders die boek se inhoud verstaan, asook om die nuwe woordeskat in konteks aan te leer.

Eerste Lees: *Deur die onderwyser*

- Die **onderwyser lees** die storie. Die onderwyser kan gebruik maak van die leerlinge se Moedertaal om betekenis oor te dra. **Die hoofdoel is vir leerders om met begrip te kan lees.**
- Soos wat gelees word, maak die onderwyser gebruik van gepaste gebare, gesigsuitdrukkings, stemvariasies en leestekens om begrip uit tebeeld.
- **WDVS (Wys, Demonstreer, Verduidelik en gebruik in Sinsverband)** en **TFR (Totale Fisiese Reaksie)** modelle moet aangewend word.
- Oefen **ontluikende leesvaardighede** en moedig leerlinge aan om deel te neem aan gedeeltes waarmee hulle gemaklik voel.
- Vra basiese vrae (**wie, wat, waar, waarom, wanneer en hoe**) aan die einde van die storie.

Metodologie/Metode: Tweede Lees

Doel:

- Om leerders te voorsien van 'n wyer begrip en kennis van die spesifieke geskrewe teks. En om die nuwe woorde en kennis te kan toepas en gebruik.

Tweede Lees: *Deur die onderwyser en leerders*

- Die **onderwyser lees die storie**.
- Leerders neem meer gemaklik deel n.a.v. onderwyser se leiding en gebare.
- Herhaal wie /wat /waar /wanneer /waarom /hoe - vrae sodat alle leerders die geleentheid kry om 'n **vraag te kan beantwoord**. Vra nou ook meer insig vrae om sterker lesers se belangstelling te behou.
- **Gebruik Bloom se taksonomie.**

Metodologie/Metode: Tweede Lees

Tweede Lees is suksesvol indien die volgende mylpale bereik is:

- Indien die leerlinge **“wyer”** aan die karakters en storielyn gedink het.
- Leerlinge die **ooreenkomste met hul eie daaglikse ervaring** kon identifiseer.
- Die leerlinge die **lewensles** kon identifiseer.
- Die leerlinge die **storie geniet** het.
- Nuwe **woordeskat aangeleer** het en dit kan toepas.

Metodologie: Doel van Vooraf Lees

Om leerders die geleentheid te gee om hul eie persoonlike gedagtes, voorkeure en afkeure rakende die storie te konsolideer asook om woordeskat korrek aan te wend.

Pre/Vooraf Lees: *Deur die onderwyser en leerders*

- **Her-lees** van die storie.
- Vra 'n paar leerders om hul **gunsteling karakter of gunsteling** deel van die storie uit te beeld.
- **Volgorde en ordening van gebeure:** Wat het eerste/laaste of in die middel van die storie gebeur?
- **Weergee van die storie in eie woorde:** Leerders illustreer of skryf eie storie.

Groepsbegeleide Lees

Definisie van Groepsbegeleide Lees

- Groepsbegeleide Lees (of **Kleingroep-lees**)
- Dit is ontwerp om gedifferensieerde onderrig te verseker. Daardeur sal leerlinge ondersteun word tydens die ontwikkeling van spesifieke vaardighede sodat **almal** bekwame lesers (op hulle individuele vlakke) kan word.
- Die **Kleingroep-leesaktiwiteite** bied die geleentheid vir leerlinge om onderrig te ontvang, asook om ondersteun te word in/of met spesifieke probleemareas.
- Individuele aandag **versnel die verbetering** van 'n leesprobleem.
- **Die hoofdoelwit is: Verbeterde leesbegrip** wat die volgende insluit:
 - begripslees,
 - woordeskat,
 - gebruik van hoëfrekwensie woorde,
 - visuele geheue en
 - ouditiewe geheue.

Voordele van Groepsbegeleide Lees

- Daar is **tyd** vir individuele aandag.
- Leerlinge word sterker lesers en verkry meer **selfvertroue** omdat hulle gegroepeer word volgens hulle **individuele leesvermoëns**.
- Leesmateriaal en die teks word **aangepas** en gekies sodat dit by 'n spesifieke leesgroep pas en sodat elke leerder **sukses** moet kan ervaar.
- Tema, woordeskat, sigwoorde, woorde in konteks, stemgebruik, leestekens en leesrigting is alles faktore wat **leesvlotheid** en **begripslees** beïnvloed.
- Onderwyser **pas metodes aan** en stel verskillende doelwitte vir stadige leerders.
- Daar vorm 'n band tussen die leesgroepie (**Ek pas iewers in**).
- Kinders met struikelblokke het meer vertroue om saam met kinders te lees wat op sy/haar leesvlak presteer. "Leesmaats" (**Reading Buddies**)
- Klasdissipline verbeter as **klasreëls** nougeset toegepas word.

Lees en klanke	Klanke: 15 minute per dag vir 5 dae (1 uur 15 minute) Gedeelde lees: 15 minute per dag vir 3 dae (45 minute) Groepsbegeleide lees: 30 minute per dag (2 groepe elk vir 15 minute) vir 5 dae (2 uur 30 minute)	4 uur 30 minute
----------------	---	-----------------

Kriteria vir die groepering van lesers

1. **Observeer** vanaf eerste dag, selfs gedurende eerste weke van oriëntasie.
2. Maak **gemengde groepe** en vra hulle om onvoorbereide materiaal te kom lees.
3. Die **teks** moet: op die leesvlak wees van die vorige graad. Die leerlinge is veronderstel om die teks met gemak te lees.
4. **Monitor** of gesigsuitdrukkings, stembuigings en leestekens korrek toegepas word.
5. **Bekwaamheid/Bevoegdheid:** Is daar belangstelling in die teks? Beskik leerder oor die vermoë om te volg wanneer ander lees?
6. **Rigting:** Gebruik die leser sy/haar vinger om die teks te volg? Is die leesrigting van die individuele leser gevestig? Behou of verloor hy/sy haar leesplek?
7. Kan die leerling **onafhanklik** en stil **lees** op sy/haar eie? Of **selfstandig** lees vir **genot**?

Samestelling van Leesgroepe

- Fondasies vir **Groepaktiwiteite** word al in Gr R gelê.
- **Beplanning en voorbereiding** vorm die kern waarvolgens lesse uitgevoer word.
- Onderwyser verdeel haar klas in **kleiner “bevoegdheidsgroepe”**. (Vlakke)
- Die samestelling van groepe moet gereeld opgedateer en aangepas word na gelang van verbeterde of verswakte lees. **Konstante observasie en rekordering** is dus nodig.
- Gee **duidelike opdragte** vir die leerders wat by hulle tafels sit en werk. Daarna lees een groep saam met die juffrou op die mat, terwyl ander groepe besig is met leesverwante opdragte.
- Alle leerders weet nou presies wat van hom /haar verwag word.
- **Twee parallelle aktiwiteite vind dus gelyktydig plaas:** Een groep op die mat wat saam met juffrou lees en die ander 4/5 groepe doen stillees of gekrewe taalaktiwiteite.

Kies die regte leesmateriaal

1. Die teks wat gekies is vir algemene lees, is op dievlak van die **gemiddelde** lesers.
2. Soek meer uitdagende en stimulerende teks vir die **sterker** lesers.
3. Gebruik makliker en eenvoudiger teks (al is dit soms net woordeskat en klanke) om die **swakker** lesers ook die geleentheid te gun om die taal baas te raak.

Dit is belangrik dat lesers die materiaal verstaan en die verband met die alledaagse lewe kan identifiseer.

Definisie van Selfstandige Lees

- Onafhanklike lees is 'n term wat in die onderwysstelsel gebruik word om leerders te beskryf wat **self hulle leesmateriale om verskeie redes kies**. Die **genot van lees** speel 'n baie groot rol in die keuses van meeste kinders en volwassenes se leesstof.
- Dit impliseer en bewys dat leerders materiaal **soek wat op hulle eie leesvlakke is**.
- Dit skep die geleentheid om met **95% akkuraatheid, vlotheid en begrip** te lees.
- Leerders word die geleentheid gegun om "**maklike leesstof**" te bemeester en om deur **moeiliker tekste** te blaai voordat hulle dit gaan lees.
- Alle mense geniet die "**maklike lees**", want dit gee hulle die selfvertroue sodat hulle die "**moeiliker lees**" kan aanpak.

Definisie van lees in pare

Lees in pare is wanneer 'n leerling 'n teks wat hy/sy self gekies het, vir 'n ander persoon voorlees om sodoende sy/haar leestegniek te verbeter.

- Die twee lesers mag dalk dieselfde leesvermoë hê of die een mag sterker wees as die ander.
- Die doel of metode van die leesproses sal verskil na gelang van die leerlinge wat saam gegroepeer is.
- Die leerling mag dalk saam met 'n onderwyser, senior leerder, 'n klasmaat of selfs 'n ouer geplaas word.

Voordele van Lees in Pare

Leerlinge lees hardop vir iemand wat hulle kan help ontwikkel en ondersteun:

- Vlotheid
- Stemtoon/Artikulasie
- Geleenthede vir rolspel
- Genot
- Kommunikasie
- Interpersoonlike verhoudings
- Groepwerk (maak beurte)
- Luistervaardighede
- Pro-aktiewe lees (probeer om nie dieselfde foute te maak nie)

Praktiese toepassing van leesmetodes

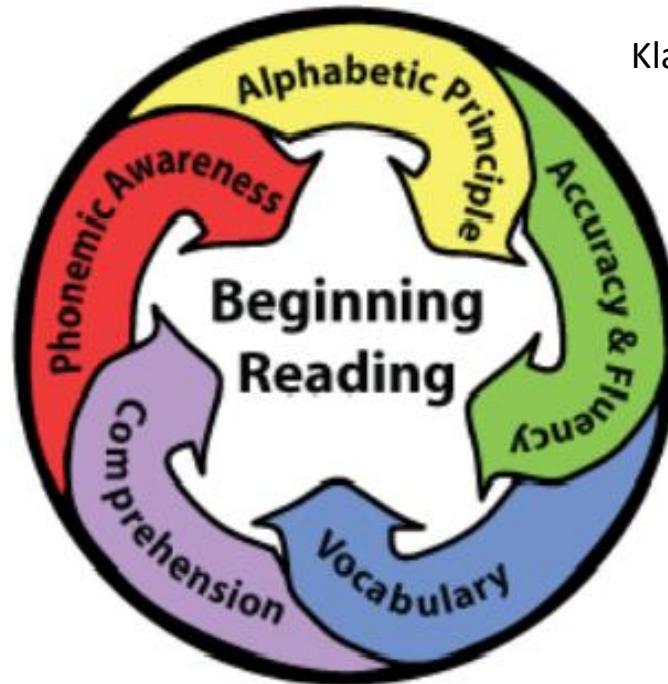

Gedeelde lees

Groepsbegeleide lees

Lees in pare

Selfstandige lees

Klanke – Klankbewustheid

- ~Klanke wat rym
- ~Lettergrepdele
- ~Aanpak en rym
- ~Aaneenvloeiing
- ~Segmentering
- ~Rymelary
- ~Plaasvervanging
- ~Plaas foneme by
- ~Neem foneme weg

Integrasie met ander vakke

- **Selfstandige Lees** vorm skakels met: Hardop lees, Gedeelde lees, Groepsbegeleide lees, Klankbewustheid, Klanke, Taalgebruik, Wiskunde en Lewensaardighede.
- Dit is 'n natuurlike proses vir leerlinge om na 'n **Gedeelde leesles** of **Groepsbegeleide Leesles** selfstandig die teks te wil "inoefen".
- Daarom speel die DAR (Drop All and Read) / LAL (Los Alles en Lees) program so 'n belangrike rol. Rolspel van onderwyser.
- Leerlinge benodig bekendstelling aan verskeie tipes leesmateriaal. Dit skep die geleentheid om op enige plek en enige tyd te kan lees.
- Selfstandige lesers is gemaklik met enige soort skrif.
- Die ouers, familie, vriende en mentors van leerlinge is die grootste bron van motivering.

Hulle omgang met lees en leesmateriaal dien as voorbeeld en rolmodel vir die ontluikende leers

Taal strek oor alle vakke

- Lewensaardighede
- Wiskunde (eie woordeskat)
- Handskrif
- Klankbewustheid en Klanke
- Taalvaardighede
- Gedeelde Skryfwerk
- Kreatiewe Skryfwerk
- Assesserings (lees en verstaan van opdragte)

‘n Selfstandige leser is ‘n nuuskierige leser!

VRAE

BAIE DANKIE

#WANT ONS GEE OM

SAOU

DIE VERANDERING IN ONDERWYS
THE CHANGE IN EDUCATION